

Rakennusalan tiekartta näyttää suuntaa luontokadon vähentämiseen

Dakota Lavento, toimittaja

Systemiseen muutokseen tarvitaan koko rakentamisen ketjun yhteistyötä. Rakennusteollisuus RT:n biodiversiteettitiekartta näyttää suuntaa rakennusalan luontoposiitiiviselle siirtymälle. Tavoitteena on selvittää keinot luontovaikutusten vähentämiseen rakennetussa ympäristössä.

– Jos emme puutu luonnon köyhtymiseen, olemme tulevina vuosina suurissa ongelmissa, johtaja *Juha Laurila* painottaa. Laurila koordinoi syksyllä 2023 valmistunutta Rakennusteollisuus RT:n biodiversiteettitiekarttatyötä. Lokuussa julkaistu tiekartta näyttää suuntaa rakennusalan luontoposiitiiviselle siirtymälle.

Tiekarttojen tavoitteena on selvittää keinot luontovaikutusten vähentämiseen rakennetussa ympäristössä. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on luontoposiitiivisuus, joka tarkoittaa paitsi haittojen välttämistä, myös luonnon tukemista ja elvyttämistä.

Esimerkkinä luontokadon ajureista voidaan tarkastella kasvihuonekaasupäästöjä. Rakennetun ympäristön osuus koko Suomen päästöistä on noin kolmannes. Jotta Suomen hiilineutraalisuustavoitteet voitaisiin saavuttaa vuonna 2035 – ja hiilinegatiivisuus pian sen jälkeen – rakennusallalla on pantava töpinäksi.

Tiekartta on valmisteltu toimialakohtaisesti, yhdessä, jotta alan yritykset kokevat ne omikseen ja voivat niihin aidosti sitoutua. Valmistelu lisäsi samalla tietoisuutta luontovaikutuksista ja mahdollisuuksista.

Rakennusalan tiekartan valmistelutyö toi esiin tarpeen alan systemiselle muutokselle.

Alueidenkäyttö syyniin

Rakennettu ympäristö aiheuttaa osaltaan luontokatoa. Rakentamisen osalta korostuvat rakentamisen käyttöön otettu maa, luonnonvarat ja rakentamisesta aiheutuvat päästöt.

Tuntuista luontovaikutuksista huolimatta rakennusalan yrityksillä yksinään on

vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa siihen, missä ja miten Suomessa rakennetaan. Alueiden käyttöä koskevista päätöksistä vastaavat valtio, maakunnat ja kunnat.

Tulisi löytää keinoja ohjata rakentamista siten, että luontokatoa aiheutuisi vähemmän ja ohjata maankäyttöä oikeille alueille. Tällaiset keinot voivat Laurilan mukaan liittyä kaavoitukseen tai olla esimerkiksi hinnoitteluun perustuvia taloudellisia ohjauskeinoja.

Rakennetussakin ympäristössä voidaan lisätä luonnon monimuotoisuutta. – Rakennetun ympäristön sisällä olevat viheralueet ovat luonnon näkökulmasta todella suurella alikäytöllä, Laurila huomauttaa.

Piha-alueet ja puistot on perinteisesti katettu nurmella ja tuontikasveilla, mutta ne voitaisiin toteuttaa lähiluontoa tukien. Näin lähiluonto voisi laajentua myös kaupunkien sisällä.

Materiaalitehokkuus kunniaan

Rakentamisessa tulee hyödyntää paremmin olemassa olevia resursseja ja käyttää luonnonvaroja vähemmän. Laurila peräänkuuluttaa materiaalitehokkuuden parantamista kaikilla mahdollisilla tavoilla. Jos rakennusta ei voida muuntaa uuteen käyttöön, sen rakenteet tulisi kierrättää ja jos sekään ei ole mahdollista, hyödyntää ne korvaamaan neitseellistä kivimateriaalia.

– Kivirakenteiden pitkä elinkaari on suuri etu, joka meidän on opittava hyödyntämään vieläkin paremmin. Rakennusten ja rakenteiden käyttötavan muutokset, vanhojen raken-

1 Kivirakenteiden pitkä elinkaari on suuri etu, joka on opittava hyödyntämään vieläkin paremmin.

Betoni on maailman käytetyimpänä rakennusmateriaalina ympäristökeskustelun keskiössä. Betonia käytetään maailmassa vuosittain noin kymmenen miljardia kuutiometriä. Siitä voisi rakentaa joka vuosi kuuhun asti ulottuvan halkaisijaltaan kahdeksan metrisen betonipilarin. Yksistään Suomessa betonia valmistetaan noin yksi kuutio per henkilö vuodessa.

2

2 Rudus Oy:ssä hyödynnetään omien tehtaiden betonihukkaa ja sekundatuotantoa kierrätysmurskeena uusien pihakivien valmistukseen. RT:n tiekartta kertoo rakennusalan suuresta vaikutuksesta luontokatoon Suomessa, mutta esittää samalla runsaasti keinoja luontokadon pysäyttämiseksi.

3 Rakennusallalla käytetään paljon luonnonvaroja ja muokataan luontoa, mutta tuotetaan myös keinoja luontovaikutusten vähentämiseksi. Yrityksillä on jo monia luontoa hyödyttäviä ratkaisuja. Kuvassa on uhanalainen hietaneilikka ja kangasajuruoho, jotka siirrettiin tilapäisesti rakennustyömaalta sivuun ja nyt siirretty takaisin alkuperäiselle paikalleen.

Rudus Oy

3

2.1 Rakennusalan biodiversiteettitiekartan tavoite, teemat ja keinovalikoima

Rakennusalan biodiversiteettitiekartta osoittaa toimet RT:lle, yrityksille ja sidosryhmille

22 9.10.2023

© Rakennusteollisuus RT

¹ Tavoite perustuu luontopositivisuuden määrittämiseen, niin kuin se on määritelty lähteessä: [Nature Positive Initiative, n.d.](https://www.nature.com/articles/s41560-023-01560-0)

RT

Viisi nostoa biodiversiteettitiekartasta:

1.

Rakennusteollisuuden biodiversiteettitiekartan tavoitteena on saada rakennusala laajasti mukaan luontokadon pysäyttämiseen ja luonnon monimuotoisuuden elvyttämiseen niin, että luonto on näkyvästi ja mitattavasti elpymässä vuonna 2030.

2.

Tavoitteeseen päästään, kun yritykset integroivat biodiversiteetin osaksi liiketoimintastrategioitaan ja -mallejaan sekä arvioivat ja raportoivat vaikutuksensa ja riippuvuutensa luonnon monimuotoisuudesta koko arvoketjunsä mitalta.

3.

Rakennusalan toimien on tähdättävä maan, meren ja luonnonvarojen käytön vähentämiseen, ilmastonmuutoksen hillintään, saasteiden ja luonnon häiriön vähentämiseen sekä vieraslajien ehkäisyyn.

4.

Rakennusalan luontopositivisen siirtymä edellyttää rakennusteollisuuden sidosryhmiltä mahdollistavaa toimintaympäristöä mm. kaavoituksen, luvituksen, sääntelyn ja rahoituksen osalta.

5.

Rakennusalan on myös kyettävä luomaan uudistavia ratkaisuja, joilla pystytään parantamaan paikallisia luontoarvoja lähtötilanteeseen verrattuna.

teiden ja rakennusosien hyödyntäminen uusissa hankkeissa ovat ehdottomasti yksi kivirakentamisen vahvuus, Laurila painottaa.

Päästöt kuriin

Kivirakentamisen tuotteiden valmistamisesta syntyvien päästöjen vähentämisessä on päästy hyvään vauhtiin, mutta työtä on tuki edessä. Sementti- ja betoniteollisuuden aiheuttamiin CO₂-päästöihin on jo voimakkaasti tartuttu ja hiilijalanjälkeä voimakkaasti leikattu. Markkinoille tulee yhä uusia vähähiilisiä tuotteita.

Tuotteet on kuitenkin saatava myös kohteisiin. Laurila sanoo, että nyt tarvitaan rohkeita suunnannäyttäjiä, merkittäviä tilaajia, kuten

vaikkapa infrarakentamisen puolella Väylävirasto. Sellaiset voisivat lähteä rohkeasti miettimään omia hankintojaan ja vähentämään luontokuormitusta.

–Kun merkittävät tilaajat lähtevät liikkeelle, teollisuus pystyy kyllä vastaamaan huutoon ja syntyy positiivinen kierre ja kysyntä lisääntyy.

Myös valtionhallinnolla on hänen mukaansa paljon mahdollisuuksia vaikuttaa. Muutokselle voidaan luoda kannusteita tai kehittää jäteverotusta siihen suuntaan, että yhä suurempi osa purkujätteistä päättyisi kierrtoon, minne se kuuluu.

Laurila uskoo, että näemme muutoksen pianikin. –Tuoteteollisuudesta se ei ole aina-

kaan kiinni. Meillä on muutamia alan edelläkävijäyrityksiä. Luontotyötä on kiviaineteollisuudessa tehty jo pitkään. Elinkeinoelämässä ja yrityskehittämisessä on tapahtunut merkittävää heräämistä ja aktivoitumista. Nyt on vain ryhdyttävä aktiivisesti toimimaan ja konkreettisesti tekemään työtä sen eteen, suunnannäyttäjät etunenässä.

– Toimintamalleja uudistamaan tarvitaan kaikki sidosryhmät: kaavoittajat, rahoittajat, tilaajat ja käyttäjät. •

Lue lisää RT:n tiekartasta: www.rt.fi/2023/10/tiekartta-rohkaisee-kohti-rakennusalan-luontopositivista-siirtymaa/

Rudus Oy

4

Luontokato aiheena Betonipäivien paneelikeskustelussa

Luontokatoa käsiteltiin myös Betonipäivillä "Carbon-free Concrete in new future" -seminaarissa 25. tammikuussa 2024 Dipolissa järjestetyssä paneelikeskustelussa.

Ruduksen vastuullisuusjohtaja *Terhi Rauhamäki*, ympäristöministeriön ympäristöneuvos *Tuomo Kalliokoski*, Luonnonsuojeluyhdistys Villi vyöhyke ry:n puheenjohtaja *Jere Nieminen* ja kansanedustaja (vihr) *Jenni Pitkonen* pohtivat, miten rakennamme niin, ettei luonto katoa.

Rakentamisen ja luontokadon yhteydestä puhuttaessa on tärkeä tarkastella koko rakentamisen ketjua ja ymmärtää eri tekijöiden vaikutus kokonaisuudessa. Ylivoimaisesti tärkein asia, johon rakennustuoteollisuus voi vaikuttaa, on ilmastomuutoksen torjunta. Tässä on viime vuosina tapahtunut huomattavaa edistystä yritysten kehittäessä tuotteitaan ja prosessejaan vähäpäästöisemmiksi. Merkittävässä roolissa ovat myös raaka-aineiden uusiokäyttö sekä se, että kiviaineenottoaika palautetaan ottovaiheen jälkeen parempaan kuntoon ja lajikirjoon kuin missä ne lähtötilanteessa olivat.

Terhi Rauhamäki sanoi, että luontokatoa voidaan vähentää binääristä luonnonvarojen

käyttöönottoa vähentämällä ja kiertotaloutta edistämällä. – Joskus vain tuntuu, että siitä on tehty turhalla säätelyllä kovin vaikeaa. Yritykset ovat hyvinkin valmiita edistämään kiertotaloutta nopeamminkin, mutta yhteiskunnan tukea tarvitaan enemmän. Erityisesti lupien saamisessa on edelleen ongelmia.

Tuomo Kalliokoski myönsi, ettei valtionhallinto ole kaikkein ketterin organisaatio, mutta kiertotalousajattelu on tulossa. – Kiertotalouden helpottaminen ei kuitenkaan vielä ratkaise primääriongelmaa, käytettävän materiaalin määrä on niin suuri, hän huomautti. – On hyvä, että betonirakentamisessa keskustellaan vakavasti ja asiat etenevät, hän kiitti.

Jenni Pitko nosti esiin betonin hyvät puolet kestäväenä, pitkäikäisenä ja kierrätettävänä rakennusmateriaalina. – Ne jäävät kuitenkin jalkoihin, jos rakennukset puretaan aivan liian nuorina. Rakennusmateriaalivirtaa saataisiin paljon vähennettyä, jos rakennusten elinkaari olisi pidempi.

Uusia alueita joudutaan ottamaan käyttöön rakentamiselle tulevaisuudessa paitsi kaupungistumisen myös vihreän siirtymän vuoksi. Tuulivoima, aurinkopaneelit ja uuden-

4 Suomiehen luontopolku sijaitsee Hyvinkäällä, Ruduksen entisellä soranottoalueella. Soranotto alkoi jo ennen 1960-lukua, ja päättyi vuonna 2014. Nyt alue kuuluu Ruduksen LUMO-ohjelmaan, jossa tehdään ennallistamistoimia luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Suomiehen vanhan soramontun luonnon monimuotoisuutta on kohennettu paikallisesti kehittämällä kasvien ja eläinten elinympäristöjä muotoilemalla paahderinteitä ja sommittelemalla rinteisiin lahoppuuta. Rinteille sommitellut lahoppuut ja hyönteishotellit tarjoavat hyönteisille pesintä- ja talvehtimispaikkoja.

Jos mitään ei tehdä?

Kolmasosa luonnosta tuhoutuu 2050 mennessä ?

- Kuudes massasukupuutto on meneillään
- Miljoona lajia on katoamisvaarassa
- Luontokato on systeminen riski liiketoiminnalle ja yhteiskunnalle

lainen teollisuus aiheuttavat valitettavasti metsäkatoa.

– Rakennettuun ympäristöönkin voidaan kuitenkin tuoda luontoa ja siten jopa lisätä luonnon monimuotoisuutta. Kansirakenteista voidaan tehdä vihreitä ja samalla edistetään hulevesien hallintaa. Voidaan toteuttaa katto-paahdealueita, suojella olemassa olevia kaupunkimetsiä ja yhdistää luontoa suuremmiksi kokonaisuuksiksi tonteilla, Terhi Rauhamäki korosti.

Pienilläkin teoilla voi olla luonnon monimuotoisuutta lisäävää vaikutusta. – Luontoa voi auttaa jättämällä ja tuomalla lahoppuuta ja lisäämällä niittyjä ympäristöön, mahdollisuuksia on paljon, Jere Nieminen lisäsi. Suomessa osataan kehittää luonnonmukaisempia rakennusratkaisuja.

Lisätietoa ja materiaaleja:

www.rt.fi/wp-content/uploads/2023/10/rakennusalan-biodiversiteettitiekartta.pdf

Betonipäivän 25.1.2024 esitykset:

www.betoni.com/tapahtumat/vuoden-betonirakenne/vuosi-2023